

Elisa Hurmerinta

Kirjoittaja on äidinkielen ja kirjallisuuden lehtori ja Sipoon kunnan lukutaitostrategia-hankkeen koordinaattori.

Kuva: Teemu Hurmerinta

Sipoon lukutaitostrategia: Parempaa lukutaitoa koulun, kodin ja kirjaston yhteistyöllä

Sipoossa on otettu käyttöön syksyllä 2025 paikallinen lukutaitostrategia. Tavoitteena on tarjota kaikille esi- ja perusopetuksen oppilaille tukea sujuvan lukutaidon kehittämiseen omalla äidinkiellään, taata aiempaa tasa-arvoisempi pääsy kirjastopalveluiden äärelle ja lisätä lukemista vapaa-ajalla.

ASIASANAT: paikallinen lukutaitostrategia, lukutaito

Lukutaito on tasa-arvokysymys

Hankkeen tavoitteena on luoda yhdenvertaiset mahdollisuudet saavuttaa hyvä lukutaito lähtökohdista riippumatta. Sipoossa halutaan luoda tasa-arvoisemmat mahdollisuudet lukutaidon oppimiseen varhaiskasvatuksesta perusopetuksen loppuun.

Sipoon lukutaitostrategian tavoitteena on, että jokainen koulu ja luokka saa yhtä paljon kirjastopalveluita. Ruotsinkielinen kirjastonhoitaja ja suomenkielinen kirjastopedagogi ovat olleet alusta asti mukana kehittämässä strategiaa ja laatineet kirjavinkkausmateriaalit yhdessä hanketyöntekijöiden kanssa. Haluamme tarjota ajankohtaista ja eri tasoille lukijoille sopivaa kirjallisuutta, jotta jokainen voi kokea onnistumisen elämyksiä kirjojen parissa.

Lukutaitostrategian puitteissa esiopetukseen on hankittu kiertävät eteiskirjastot, jotka helpottavat iltasatukirjan lainaamista kotiin luettavaksi. Perusopetuksessa toteutetaan jokaisella vuosiluokalla koulun, kodin ja kirjaston yhteistyötä lukutaitoprojekti, joka tähtää lukutaidon kehittämiseen ja lukemisen määrän lisäämiseen.

Vuosittaiset lukutaitoprojektit

Perusopetuksen puolella jokainen luokka saa vuosittain kirjavinkkauksen tai kirjakassit, jotka ovat osa valmiiksi laadittua pedagogista materiaalia. Pedagogiset materiaalit on tehty niin, että ne voidaan ottaa opetuskäyttöön sellaisenaan. Projektit kehittävät ikätasolle keskeisiä lukutaidon osa-alueita. Ensimmäisestä luokasta kolmanteen luokkaan keskitytään teknisen lukutaidon vahvistamiseen: lukusujuvuuteen, lukunopeuteen ja lukemisen virheettömyyteen:

1. lk Lukuhaasteesta vauhtia lukemiseen koulussa ja kotona!
2. lk Yhdessä ääneen lukemisen menetelmät luokkaan ja kotiin
3. lk Saduista lukuteatteriesityksiä

Neljännestä luokasta eteenpäin painopiste siirtyy luetun ymmärtämiseen ja lukustrategioiden hallintaan:

4. lk Näin luet tietotekstiä

Sipoon lukutaitostrategia

Luodaan tasa-arvoiset mahdollisuudet hyvän lukutaidon oppimiseen kodin, kirjaston ja koulun yhteistyönä.

Lukuläksyistä vauhtia lukemiseen! Luetaan ja keskustellaan kirjoista yhdessä.

Monipuolista pedagogiikkaa ja joustavia ryhmittelyjä. Lukutaidon kehittäjä-opettajien verkosto.

Kirjaston vuosikello: Kirjavinkkaus tai kirjakassit joka luokkaan, joka vuosi.

Lukutaitoprojektit

Varhaiskasvatus:
Tavoitteena kirja tai kaksi päivässä! Luetaan ryhmässä elämyksellisesti ja vuorovaikutuksessa.

Esiopetus
Kiertävät eteiskirjastot

1. lk
Lukuhaasteesta vauhtia lukemiseen koulussa ja kotona!

2. lk
Yhdessä ääneen lukemisen menetelmät luokkaan ja kotiin

3. lk
Lukuteatteria saduista

6. lk
Fantasiakirjallisuus ja luetun ymmärtämisen strategiat

4. lk
Tietotekstin hyvä lukustrategia

5. lk
Historialliset lastenkirjat ja lukupiirityöskentely

7.-8. lk
Novellin lukustrategia

7.-8.lk
Kaverivinkkaus fantasiakirjoista

9.lk
Vaikuttava kirjallisuus, mielipidekirjoitus ja puhe

- 5. lk Historialliset lastenkirjat ja lukupiirityöskentely
- 6. lk Fantasiakirjallisuus ja luetun ymmärtämisen strategiat
- 7.–8. lk Kaverivinkkaus fantasiakirjoista
- 7.–8. lk Novellin lukustrategia
- 9. lk Vaikuttava kirjallisuus, mielipidekirjoitus ja puhe

Tavoitteena on, että vuosittaiset lukutaitointerventiot antavat opettajille uusia ideoita lukutaidon opetukseen ja sitouttavat vanhempia lukutaitotyöhön.

Perustaitojen vahvistaminen

Vuosittaisiin lukutaitoprojekteihin on rakennettu sisään oppimista tukevia järjestelyjä: eriyttämistä, joustavaa ryhmittelyä ja samanaikaisopetusta, jossa erityisopettaja toimii luokanopettajan tai aineenopettajan työparina. Oppilaiden on mahdollista työskennellä pienemmässä ryhmässä, lukea helppolukuisia kirjoja tai selkokirjoja sekä työskennellä tuetusti opettajan johdolla.

Lukutaitoprojektit mallintavat tuen uudistuksen henkeä ja auttavat kokemuksen kautta hahmottamaan, millaisia erilaisia muotoja yhteisopettajuus voi luokassa saada, kun tavoitteena on kehittää oppilaiden lukutaitoa.

Kodit mukaan lukutaitotyöhön

Sipoossa kutsumme kodit mukaan lukutaitotyöhön vanhempainilloissa tarjoamalla tietoa lukemisen merkityksestä ja lukemaan innostamisen keinoista. Vanhempainiltamateriaaleja laaditaan räätälöidysti eri-ikäisille lukijoille. Lisäksi jokainen projekti sisältää kotona tehtävän osuuden, jossa vanhempi ja lapsi lukevat yhdessä, vierailevat kirjastossa tai keskustelevat lapsen lukemas-

ta kirjasta. **Lukevan aikuisen malli** on tärkeä viesti lapselle tai nuorelle, joten koteja kannustetaan lukemaan yhdessä lapsen kanssa.

Kotitehtävät perustuvat valmiisiin tulostettaviin monisteisiin, jotta niiden jakaminen koteihin olisi opettajalle mahdollisimman vaivatonta.

Vuosittaisen lukutaitoprojektin kotitehtävä:

Esiopetus: Lainataan iltasatu eteiskirjastosta

- 1. lk: Iltasatukirja kotiin luettavaksi ja lukuhaaste
- 2. lk: Yhdessä ääneen lukemisen menetelmät
- 3. lk: Täydellisen kirjan metsästys -kirjastovie railu
- 4. lk: Tietokirjan lukeminen yhdessä
- 5. lk: Keskustellaan kotona kirjoista
- 6. lk: Vanhemman ja lapsen yhteinen lukuhaaste kotiin!
- 7.–8. lk: Keskustellaan novellista kotona
- 7.–8. lk: Kirjavinkkaus kotona
- 9. lk: Etsitään kirjan aiheeseen liittyvä uutinen ja keskustellaan siitä

Strategia tavoittaa kaikki lapset ja nuoret

Lukutaitostrategian projekteja on pilotoitu keväällä 2025 sekä suomenkielisissä että ruotsinkielisissä kouluissa ja esiopetuksen yksiköissä. Lukuvuonna 2025–2026 jokainen kunnan esiopetuksen ja perusopetuksen ryhmä osallistuu yhteen lukuprojektiin.

Lukutaitostrategia on tiivistänyt koulujen, varhaiskasvatuksen ja kirjaston yhteistyötä. Olemme rakentaneet toimintamallin, jolla varmistetaan, että kaikki ryhmät osallistuvat kirjavinkkauksiin.

Varhaiskasvatuksen puolella avainhenkilöitä ovat päiväkodin johtajat, jotka huolehtivat strategiaan kuuluvien vanhempainiltojen ja eteiskirjastojen käytöstä omassa yksikössään. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on lukea kirja tai kaksi päivässä elämyksellisesti ja vuorovaikutuksessa. Logistiikan sujuvuudesta huolehtivat kunnan kuljetuspalvelut, jotka kuljettavat eteiskirjastohyllyjä ja kirjoja kirjaston ja esiopetuksen yksiköiden välillä.

Perusopetuksessa Sipoon kunta on perustanut uuden erilliskorvattavan lukutaidon kehittäjäopettajan vastuutehtävän. Kehittäjäopettajat muodostavat verkoston, jonka tehtävä on kehittää strategiaa ja jalkauttaa se omiin vastuuyksiköihinsä. Sipoo on kaksikielinen kunta, jossa yksiköiden koko vaihtelee pienistä kyläkouluista suuriin yhtenäiskouluihin. Se tarkoittaa, että ryhmien haasteet ja tarpeet ovat hyvin heterogeenisiä. Kehittäjäopettajat pystyvät tuomaan omien yksiköidensä erityispiirteet ja -tarpeet esiin, jotta käytännön työstä tehdään opettajille mahdollisimman helppoa ja sujuvaa.

Kunta investoi lukutaitostrategiaan huolehtimalla, että kyläkoulujen oppilaille järjestetään keskitetysti kuljetukset kirjastolle, mikäli projekti sitä vaatii. Toisaalta kunnan kuljetuspalvelut voivat kuljettaa kyläkoululle sekä kirjaston kirjavinkkarin että kirjakassit. Myös kirjastoautoa hyödynnetään projekteihin kuuluvien kirjojen kuljettamisessa.

Lukutaitostrategia on rakennettu mahdollisimman kustannustehokkaaksi, koska kunta rahoittaa sen itse. Hankerahoitusta käytetään vain kehittämistyöhön. Tällä taataan, että lukutaitostrategia jää käyttöön, vaikka hankerahoitus päättyy.

Lukutaitostrategian vastaanotto

Syksyllä 2025 lukutaitostrategian käyttöönotto aloitettiin kunnan yhteisessä vesossa elokuussa. Opettajille tarjottiin koulutusta lukemaan opettamisen tekniikoista eri oppiaineissa sekä mahdollisuus ideoida vuosiluokkaprojektien toteutusta yhdessä eri koulujen saman vuosiluokan tai oppiaineen opettajien kanssa. Strategian toimenpiteet otettiin kiitoksin positiivisesti vastaan. Lukemisen lisääminen ja lukutaidon parantaminen ovat tavoitteita, jotka koko opettajakunta laajasti jakaa.

Kouluissa vuosiluokkakohtaiset projektit tuntuvat herättävän innostusta sekä oppilaissa että opettajissa. Kentältä kuulemme viestiä, että projekti on päätetty tehdä lukuvuoden aikana useampaan kertaan tai toistaa eri versiona, koska se on koettu niin onnistuneeksi.

Pilotointivaiheessa myös vanhemmat sitoutuivat kiitettävästi suorittamaan strategiaan kuuluvia kotitehtäviä. Laajempia kokemuksia saamme tämän ensimmäisen lukuvuoden jälkeen.

Jo heti alkusyksystä kävi ilmi, että kehittäjäopettajien verkoston ja kirjaston yhteistyö on avainasemassa strategian jalkauttamisessa. Ensimmäisen syksyn aikana haasteet ovat koskeneet enimmäkseen sitä, miten aikatauluista kirjaston ja koulujen välillä saadaan sovittua mahdollisimman tehokkaasti, jotta volyymin kasvu ei kuormita kirjastopalveluita liikaa. Tähän löydettiin toimivia ratkaisuja esimerkiksi rakentamalla ajanvarauskalenteri kirjavinkkauksia ja kirjastokäyntejä varten.

Kaiken kaikkiaan Sipoon lukutaitostrategia on saanut häkellyttävän hyvän vastaanoton. Kodeissa, kouluissa ja kirjastolla todella jaetaan yhteinen tavoite – parempi lukutaito jokaiselle lapselle ja nuorelle.